

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

In Genesis Enarratio

Chyträus, David

Vitebergæ

VD16 C 2625

Capvt XXII. De Immolatione Isaac.

urn:nbn:de:hbz:466:1-36126

quibus exitium sibi accersunt, aut ex sociorum uoluntatibus pendentes, alienorum furorum pœnas luere coguntur. Ideo sapientes gubernatores fœderibus libenter abstinent. Et Isocrates dicit, Firmissima fœdera esse τὰ δ'ἰνάα πρὸς ἑαυ. Talium enim Deum esse confœderatum ac socium.

TEXTVS.

Ludentem cum filio Isaac.) In Ebreo est, Vidit cum illudētem seu derisorem esse Saræ & Isaac.

In Isaac uocabitur tibi Semen.) Id est, Nati ex Isaac dicentur Semen Abrahæ, non Ismaëlita.

Abiecit puerum super unam arborem.) Ieronimus ad Damasum inter indissolubilia recenset, quod in hoc Capite Agar Ismaëlem tanquam latentem & puerum ulnis gestat cum annos 18. & amplius eo tempore natus fuerit.

Bersabee.) Id est, fons septem, scilicet agnarum, Vel fons iuramenti. Nam eadem dictio **בְּרַשָׁא** significat septem & iuramentum. Fuit autem Bersabee, limes Palestinae uersus meridiem & occasum. Et abfuit à Ierosolyma decem miliaribus.

CAPVT
XXII.

De Immolatione Isaac.

b LOCI.

LOCI.

I. Immolatio Isaac unigeniti filij Abrahæ, est imago & typus Immolationis filij Dei, Domini nostri Iesu Christi, quem æternus Pater pro toto genere humano uoluit in ara Crucis mactari. Ac ex hoc fonte sumpta sunt uerba in dictis Ioh. 3. Sic Deus dilexit mundum, ut Filium suum unigenitum daret, et omnis qui credit in eum, non pereat, sed habeat uitam æternam. 1. Ioh. 4. Deus dilexit nos, & misit unigenitum suum unigenitum propitiationem pro peccatis nostris, ut nos uiuamus per eum. Rom. 8. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Qui proprio Filio non peperit, sed pro nobis omnibus tradidit illum.

Hic tota doctrina de filio Dei, de Sacrificio & de beneficijs Christi, de Applicatione seu Implicatione cogitanda est.

II. Exemplum ingentis fidei Abrahæ, ante scriptis mandatum Dei sue storgæ erga unigenitum suum.

III. Repetitio promissionis de Christo, quæ præcedit est totius doctrinæ Euangelij. In Semine tuo benedicentur omnes Gentes Terræ.

IIII. Exemplum dicti Pauli, Fidelis Deus qui non sinit nos tentari supra uires, sed dat cum tentatione exitum, ut sufferre possimus. Ut enim Abraham summis angustijs uersanti, Deus uelut dæmonio opitulatur, & tentationi ipsius exitum operationis salutarem tribuit. Sic nos quoque cum durissime premimur, et omnibus humanis consilijs ac præsidijs

stituti sumus, sciamus proximè nobis adesse Deum, et bonos ac placidos euentus monstraturum esse. Vt Philo agens causam suæ gentis apud Caligulam, in summo periculo dicebat, Neesse est, prope esse diuinum auxilium, cum omni humano auxilio destituti sumus.

V. De obedientia Abrahæ, & de præmijs bonorum operum.

VI. De κακοζηλία, hoc est, praua imitatione Exempli Abrahæ.

II. Locus.

EXEMPLVM FIDEI

Abrahæ.

Ad Ebraeos Cap. 11. dicitur. Fide Abraham tentatus obtulit Isaac & unigenitum obtulit, qui promissiones acceperat, ad quem dictum erat, in Isaac uocabitur tibi Semen, cogitans quod ex morte possit Deus suscitare, unde illum etiam reduxit, ut esset similitudo immolandi & excitandi Christi &c. Considera autem quantam luctam sustinuerit, & quam sauis dubitationum procellis concussa sit mens Abrahæ intuens in mandatum Dei de mactando filio. Videbatur enim mactatio Isaac omnes promissiones de Semine & posteritate antea traditas conuellere & labefactare. Deinde ut in heroicis naturis σοφῶν sunt expressissimæ, sic non dubium est ardentem ἔλσοςοφῶν fuisse Abrahæ erga filium unigenitum

b a &

& charissimum. Ac in primis digna consideratione est Emphasis et Incrementum in mandato Dei. (Tolle filium) non pecudem, agros, domum, quam hęc quoq; durum est amittere. Tuum) non alienum, non priuignum. Vnigenitum) tolerabiliter enim iactura fuisset, si plures alios habuisset. Quia diligis) filium non tibi inuisum propter contumaciam uel alia scelera, sed ardentem à te amatum. Isaac) de quo data est promissio. In Isaac uocatur tibi Semen &c. His arietibus concussam petram optimi patris, cogitemus quantos dolores & cruciatus sustinuerit. Sed his omnibus Abraham offert mandatum Dei & obedientiam. Deus debet, & suo exemplo nos omnes monet, ut in omnibus articulis fidei, ueritatem & potentiam Dei, nostre rationi anteferamus, & in solo Dei uerbo adqueferamus.

III. Locus.

*Per memetipsum iuravi dicit
Dominus.*

Promissio de Christo tradita Abrahe supra in Capite 12. utcumq; enarrata est & euoluta in omnibus locis, qui ferè summam totius doctrine Christiane continent. Nunc duo Pauli dicta recitabo, quibus hanc promissionem explicat & illustrat.

Gal: 3. CHRISTVS nos redemit à malefactione Legis, dum pro nobis factus est malefactorum

ut in Gentes benedictio Abrahæ ueniret per Christum Iesum, ut promissionem Spiritualem acciperemus per fidem. Fratres secundum hominem dico, Hominis licet Testamentum, tamen si sit comprobatum nemo reijcit aut addit aliquid. Porro Abrahæ data est promissio & Semini eius. Non dicit in seminibus tanquam de multis, sed tanquam de VNO, & IN SEMINE TVO, QUI EST CHRISTVS &c.

Ad Ebræos 6. Iusiurandum, quo hanc promissionem Deus hoc loco confirmat, hisce uerbis exponit, Deus promissionem tradens Abrahæ, cum non posset per quenquam maiorem iurare, iurauit per seipsum. Nam homines quidem per eum iurant, qui sit maior, atq; iisdem omnis controuersie finis est Iusiurandi confirmatio. Quare Deus cum eximie uellet hereditibus promissionis ostendere firmitatem consilij sui, interposuit Iusiurandum, ut per duas res immutabiles, in quibus fieri non posset, ut mentiretur Deus, ualidam consolationem haberemus, qui huc confugimus, ut potiamur proposita spe, quam uelut ancoram tenemus &c.

V.

DE PRÆMIIS OBE-
dientie Abraham.

Supra Capite Quarto recitata est Summa doctrina de Noua obedientia seu bonis operibus. Ut
b 3 autem

autem Abrahæ obedientia hoc loco ornatur ingenu-
tibus præmijs, uidelicet promissione posteritatis
certi loci seu regni, quod esset hospitium Ecclesiæ
& locus nascentis Mesiæ, Sic certum est in omnibus
pijs bona opera, cum fide propter Mediatorem Deum
placeant, mereri præmia spiritualia & corporalia
& in hac uita & æterna, ut 1. Tim. 4. dicitur: *Pena*
habet promissiones præsentis & futuræ uitæ.

Sed tamen illud firmissimè retinendum est, pro-
pter solum filium Dei Mediatorem, & non propter
ulla bona opera dari Abrahæ & omnibus creden-
tibus remissionem peccatorum, iusticiam & uitam
æternam, ut Rom. 4. & Gal. 3. prolixè confirmatur.
Rom. 4. Quid igitur dicemus Abraham patrem nos-
trum inuenisse secundum carnem. Nam si Abraham
ex operibus iustificatus fuit, habet quod glorietur.
At non apud Deum & c.

Hæc enarratio Pauli, in toto Capite Rom. 4. &
Gal. 3. conuincit in illo Iacobi dicto (Abraham
factis iustificatus est, cum obtulisset Isaac filium su-
um super altari) iustificari idem esse quod declarari
seu ostendi iustum. Obedientia Abrahæ offerenti
filium fuit indicium ueræ & efficaci fidei in corde
Abrahæ. Quod si de iustificatione personæ conuenit
Deo illud Iacobi accipietur, tota doctrina Euangelii
quæ in Euangelio Iohannis & Paulo præcipue illu-
strata est, & tota hæc promissio de Semine funditus
euertetur.

Dilige

Diligenter igitur in hoc Capite discernantur
 due promissiones, Altera Corporalis, quam aliqua
 ex parte meretur obedientia Abrahamæ. Altera Spiritu-
 alis de Semine Christo, quæ non est propter obe-
 dientiam Abrahamæ patefacta, sed est arcanum decre-
 tum Trinitatis per Filium ex sinu æterni Patris gra-
 tuita bonitate & misericordia prolatum.

VI.

De κακοζυλία, hoc est, praua imitatione
 exemplorum.

Plurimum in uita peccant homines κακοζυλία,
 qua etiam bona exempla non rectè imitantur. Sic
 Gentes & Iudæi exemplum Abrahamæ intuentes, &
 suos filios idolis obtulerunt, & alijs humanis hostijs
 literarunt, ut historiæ ostendunt.

4. Reg. 3. Rex Moab in summo periculo filium
 suum primogenitum obtulit holocaustum super mu-
 rum.

4. Reg. 16. & 21. Ahas & Manasses suos filios
 Idolo Moloch consecrantes, comburunt.

Ezech. 23. Filios suos, quos genuerunt, idolis im-
 molarunt.

Sic Agamemnon filiam Iphigeniam mactat in
 Aulide.

Alexander in aditu Asiæ litat humanis hostijs,
 cuius exemplum postea imitatus est Iulianus Apo-
 stata. Sciamus autem non exemplis sed legibus seu
 præce-

b t præce-

præceptis iudicandum esse, & ea tantum facta iudicanda esse, quæ cum communi mandato diuino congruunt, ut utilissima Regula sæpè repetitur. Cuius exempla piorum, diuinitus comprobata & congruentia ad Regulam, imitanda sunt pro cuiusque uocatione.

NOMINA PROPRIA XXII. CAPITIS.

Vade in Terram Visionis) Ebræi fontes habent in Terra Moria. Fuit autem Moria, mons, in monte postea mœnibus urbis Ierosolymæ, supra quod Templum à Salomone edificatum est. Et cœpit Salomon edificare domum Domini in monte Moria, qui demonstratus fuerat David patri eius, in loco quem parauerat David, in monte Hornan Iebusei.

מוריה Id est, timor Dei, seu cultus Dei, à מורא In monte Dominus uidebitur) Id est, Christus apparebit & conspicietur.

Nachor) נחור requies lucis.

Melcha, id est, regina.

Hus) חוץ Id est, consilium.

Buz) בוז contemptus.

Chamuel) חמואל assurgite Deo.

Caseth) בשד prædo, à שד uel à שד ma

Azau) חזו uidens eum, à חזת.

Pheldas) פלדא ruina tritulantis, à פלדא

Iedlaf ירלה stillabit.
 Bathuel בתואל filia Dei, uel desolatio, à בחה.
 Rebecca רבקה multum expectata, desiderata.
 Roma ראומה Reuma, id est, uidete aliquid.
 Thabee טבח uictima, mactatio.
 Gaom גחם eduxit eos, à גוח.
 Thaas תחש Taxus.
 Maacha מאכה atterens, comprimens, à מער.

CAPVT XXIII.

LOCI PRÆCIPVI.

- I. De luctu Abrahæ deflentis mortem Sarae.
- II. De Ceremonijs funerum & sepulchri.
- III. De Emptione.

I.

AN MORTVI sint lugendi?

Indidit Deus pectoribus humanis ספגאס, quæ
 b s accens